

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 23.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.05.2022).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції: Закон України від 12.02.2015 р. № 198-VIII. Дата оновлення: 25.04.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-19/ed20170803/conv#Text> (дата звернення: 11.06.2022).

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31.10.2019 р. № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#n70> (дата звернення: 11.06.2022).

5. Рішення Конституційного Суду України від 26.02.2019 року № 1-п/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#n68> (дата звернення: 01.06.2022).

6. Операція «Саджати будемо» провалилась. *Наші гроші*. 2021. <https://nashigroshi.org/2021/07/22/operatsiia-sadzhaty-budemo-provalylas-vyroktiv-za-koruptsiuu-stalo-menshe-i-vony-pom-iaxshaly/>

7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 08.03.2004 № 1618-IV. Дата оновлення: 06.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 30.05.2022).

8. Лазебний Л. Доводити, а не спростовувати. Як в Україні працює інститут цивільної конфіскації. *Юридична газета*. 2021. №22 (752). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/dovoditi-a-ne-sprostovuvati-yak-v-ukrayini-pracyue-institut-civilnoyi-konfiskaciyi.html> (дата звернення: 30.05.2022).

9. Рішення Вищого антикорупційного суду від 13.08.2021, справа №991/3401/21 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://lex.activelex.com/#/jurisprudence/549135241/1/> (дата звернення: 11.06.2022).

10. Рішення Вищого антикорупційного суду від 21.10.2021, справа №991/3608/21 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://lex.activelex.com/#/jurisprudence/537567224/1/> (дата звернення: 11.06.2022).

Букатіна В. О., здобувачка вищої освіти гр. АЮ-201
Науковий керівник: **Коломієць Н. В.**, д. ю. н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Захист прав, свобод та інтересів громадян – це одна з основних цілей держави. Не вимагає доказу твердження те, що домашнє насильство грубо порушує цілий ряд основоположних прав і свобод людини. Сьогодні це глобальна проблема, для вирішення якої міжнародне співтовариство докладає багато зусиль, адже вироблення спільних принципів та засад є основним чинником подолання цього негативного соціального явища. Вираження таких дій об'єктивізовано у міжнародних правових актах й у рішеннях міжнародних інституцій. За офіційними даними, в Україні щодня реєструють близько 570 повідомлень від жертв насильства, кількість звернень від яких щороку стрімко зростає.

На початку XXI сторіччя Україна стала однією з перших країн Східної Європи, яка визнала домашнє насильство важливою суспільною проблемою, позбавивши кривдників можливості ховатись за ширмою невтручання у приватне життя. Втім схвалений ще у 2001 р. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», хоча й вказував на правові та організаційні засади попередження та юридичну відповідальність за вчинення насильства в сім'ї, проте не містив ефективних заходів припинення такого насильства, впливу на кривдника та допомоги постраждалим особам.

Поштовхом до здійснення реформ у даному напрямку став остаточний вибір українським суспільством європейського вектору свого розвитку, який означає неухильний рух держави назустріч міжнародним стандартам та прагнення до виконання своїх зобов'язань у сфері прав людини. З метою закріплення основних напрямів реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству Верховна Рада ухвалила відповідний закон. Зокрема, до Кримінального кодексу внесено статтю 126¹ «Домашнє насильство» та статтю 151² «Примушування до шлюбу».

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2] регулює питання визначення суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, завдань і заходів щодо запобігання домашньому насильству, надання допомоги та захисту постраждалим особам, відповідальності у сфері запобігання та протидії домашньому насильству тощо. У 2018 році набули чинності окремі положення цього закону, тоді як остаточної чинності документ набув тільки на початку 2019 року. До цього в Україні не існувало нормативно-правового терміну та кримінального злочину «домашнє насилля»; відповідні дії кваліфікували як адміністративне правопорушення. Завдання та заходи у сфері запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі передбачені Розділом III Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (статті 18, 19 Закону), а також статтею 21² Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Водночас, важливо наголосити, що запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству не має покладатись тільки на державу. Тому з метою забезпечення комплексного, скоординованого підходу Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 затверджено Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі [4]. Стаття 28 «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та стаття 21⁸ Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», що окремо присвячені виконанню програм для кривдників, вказують на те, що кривдник може бути направлений судом на проходження програми для кривдників на строк від трьох місяців до одного року у випадках, передбачених законодавством. Така можливість передбачена в межах судового розгляду кримінальних справ у разі вчинення злочинів, пов'язаних з домашнім насильством, а також справ про накладання адміністративного стягнення за статтею 173-2 КУпАП «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування». Притягнення кривдника до передбаченої змінами до Кримінального кодексу України кримінальної відповідальності за не проходження програми для кривдників не звільняє його від обов'язку пройти таку програму [1]. Однак, наразі в Україні програма для кривдників не реалізовується в деяких містах (зокрема, у Чернігові) та існує проблема недостатності кваліфікованих спеціалістів для впровадження даної програми у містах, ОТГ.

Завдяки запровадженню наведених вище міжнародних стандартів та кращих світових практик працівники уповноважених підрозділів органів Національної поліції України отримали право виносити терміновий заборонний припис стосовно кривдника, який вчинив домашнє насильство (стаття 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»). 1 серпня 2018 р. Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 654 був затверджений Порядок винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника [3], що стало важливим кроком на шляху практичного впровадження цього нового для української правової системи спеціального заходу щодо протидії домашньому насильству.

Не менш суттєвою новелою стало запровадження в Україні обмежувального припису стосовно кривдника, який вчинив домашнє насильство або насильство за ознакою статі, винесення якого віднесено до юрисдикції суду (стаття 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», відповідно; стаття 21⁵ Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» відповідно; глава 13 «Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису» розділу IV Цивільного процесуального кодексу України) [1].

Сьогодні найоптимальнішим поступом України у викоріненні проблеми домашнього насильства стала ратифікація Стамбульської конвенції, яка є новаторською міжнародною угодою, яка покликана скоординовано розв'язати проблему домашнього насильства.

Конвенція спирається на чотири підвалини: запобігання, захист, кримінальне переслідування, скоординована політика. Крім того, посилення кримінальної відповідальності, на наш погляд, теж матиме позитивний превентивний ефект, але лише у випадку професійної і грамотної роботи правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Новели законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству: матеріали міжнародного круглого столу (27 вересня 2019 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. 184 с. URL: http://napu.com.ua/wpcontent/uploads/2019/09/VERSTKA_NOVELU_ZAKONOD_AVSTVA-1.pdf. (Дата звернення 14.06.2022).
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>. (Дата звернення 14.06.2022).
3. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.08.2018 р. № 654. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18>. (Дата звернення 14.06.2022).
4. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>. (Дата звернення 14.06.2022).

Бучко Д. В., здобувач вищої освіти I курсу, група АЮ-211

Науковий керівник – **Нітченко А. Г.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ОСНОВИ ТА ГАРАНТІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ

З початку відновлення Незалежності України одним із постійно актуальних питань державного та суспільного життя України є питання конституційного ладу та його гарантій. Поняття конституційного ладу України доволі неоднозначне, а кожен науковець трактує його по-своєму. Така нечіткість спричинена порівняно малим віком існування України як самостійної та незалежної держави.

Гарантії конституційного ладу України – це засоби та способи, які використовуються задля його захисту. Конституційний лад України як система суспільних відносин включає в себе такі суб'єкти: держава Україна та її система державних органів, Конституція України та інші нормативно-правові акти, міжнародні договори ратифіковані Верховною Радою України, політичні партії, організації, об'єднання громадян, народ України як окремий інститут, засоби масової інформації [1].

Первинною основою конституційного ладу України вважається Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року та Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, які визначали нові стандарти суспільного та державного ладу. У 1996 році до цих актів приєдналася і Конституція України.

Гарантування державного ладу України здійснюється багатьма способами та засобами, зокрема і Основним Законом. Конституція передбачає ускладнений порядок змін до I Розділу, оскільки у статтях цього розділу зазначено головні засади конституційного ладу, а саме: суверенність, гуманізм, демократизм, зверхність, програмність, наукова обґрунтованість та інше. Також, відповідно до ч. 1 ст. 157 КУ, зміни щодо скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України є неможливі. Також варто зазначити вплив надзвичайного та воєнного стану, адже згідно із ч. 2 ст. 157 КУ в цих умовах змінювати Конституцію України не можна [2; 3].

III Розділ Конституції також покликаний гарантувати конституційний лад України, оскільки там визначено, що референдум не можна проводити з питань бюджету, податків та амністії [2].